Uitgebreide toelichting van het meetinstrument

Eenzaamheidsschaal

November 2022

Review: 1) Grondal, JB
2) Lahoye, PAW
Invoer: Stevens, MME

1 Algemene gegevens

	Het meetinstrument heeft betrekking op de volgende categorieën
Lichaamsregio	Overige
Aandoening (ICD)	Overige
Domein 'Menselijk functioneren' (ICF)	Tussenmenselijke interacties en relaties; Maatschappelijk-sociaal leven

- *Korte beschrijving* → In de jaren '70 en '80 is het concept sociale en emotionele eenzaamheid uitgewerkt en is de Eenzaamheidsschaal ontwikkeld voor gebruik in wetenschappelijk onderbouwd vragenlijstonderzoek. De schaal had tot doel de eerder gehanteerde relatief korte instrumenten te vervangen. De Eenzaamheidsschaal is een schaal bestaande uit 11 items, verdeeld over 6 positief en 5 negatief geformuleerde items. De beleving van een gebrek aan relevante sociale relaties staat hierbij centraal. De score ligt tussen 0 en 11. Een hogere score komt overeen met een hogere mate van eenzaamheid.[1,2]

- *Doelgroep* → het meten van eenzaamheid onder volwassenen tussen de 25 en 75 jaar op groepsniveau[1]

- *Auteur:*
  - ✓ *Oorspronkelijke versie* → de Jong-Gierveld J, Kamphuis F (1985)[1]
  - ✓ *Nederlandse versie* → de Jong-Gierveld J, Kamphuis F (1985)[1]

2 Doel van het meetinstrument

- Evaluatief / effectiviteit

3 Soort / vorm van het meetinstrument

- Combinatie van: vragenlijst/interview
- *Opbouw* → totaal 11 items, verdeeld over 2 schalen:
  1) Sociale eenzaamheid
     - positief geformuleerde uitspraken; items 1, 4, 7, 8, 11
  2) Emotionele eenzaamheid
     - negatief geformuleerde uitspraken; items 2, 3, 5, 6, 9, 10
- *Invulinstructie* → Wilt u van elk van de volgende uitspraken aangeven in hoeverre die op u, zoals u de laatste tijd bent, van toepassing is? Omcirkel dat antwoord.
- *Meetniveau* → per item: wijze score (5-puntsschaal); meetniveau ordinaal
  ja! (=ja, geheel mee eens); ja; min of meer; nee; nee! (= nee, geheel mee oneens)
- *Meetniveau* → totaalscore: wijze score (0-11); meetniveau ordinaal[3,4]

De volgende stappen dienen doorlopen te worden voor de scoring:

Stap 1:
Tel het aantal neutrale en positieve antwoorden (‘min of meer’, ‘ja’, ‘ja!’) op de items 2, 3, 5, 6, 9, 10 (=*emotionele eenzaamheidsscore)*.
Tel het aantal keren dat niet geantwoord is op de items 2, 3, 5, 6, 9, 10 (=*missende emotionele eenzaamheidsscore)*.
Tel het aantal neutrale en negatieve antwoorden (‘min of meer’, ‘nee’, ‘nee!’) op de items 1, 4, 7, 8, 11 (=*sociale eenzaamheidsscore)*.
Tel het aantal keren dat niet geantwoord is op de items 1, 4, 7, 8, 11 (=*missende sociale eenzaamheidsscore)*.

Stap 2:
Bereken de totale *eenzaamheidsscore* als de optelling van de *emotionele eenzaamheidsscore* en de *sociale eenzaamheidsscore*.

Stap 3:
De totale *eenzaamheidsscore* is alleen geldig wanneer de optelling van de *missende emotionele eenzaamheidsscore* en de *missende sociale eenzaamheidsscore* 0 of 1 is.
De *sociale eenzaamheidsscore* is alleen geldig wanneer de *missende sociale eenzaamheidsscore* 0 is.
De *emotionele eenzaamheidsscore* is alleen geldig wanneer de *missende emotionele eenzaamheidsscore* 0 is.[4]

4 Verkrijgbaarheid

- *Opvraagbaar bij* → https://www.cbs.nl/-/media/_pdf/2018/39/2018ep44-meten-van-eenzaamheid.pdf (zie bijlage 2)
- *Geschatte kosten* → gratis
- *Copyright* → ja

5 Methodologische kwaliteit

Gegevens over de methodologische kwaliteit staan in de volgende artikelen:

- de Jong Gierveld J, et al. Short scales for emotional and social loneliness: tested on data from 7 countries in the UN generations and gender surveys. 2010[8]
- van Tilburg TG, et al. Stability of scale quality under various data collection procedures: a mode comparison on the Jong-Gierveld loneliness scale. 1991[5]
- de Jong Gierveld J. Manual of the loneliness scale. 1999[4]
- van Tilburg TG, et al. Cesuurbepaling van de eenzaamheidsschaal. 1999[3]

6 Hanteerbaarheid / feasibility

- *Taal* → Nederlands, Engels, Italiaans, Duits, Pools, Frans[4]
- *Benodigdheden* → pen, scoreformulier
- *Randvoorwaarden* → niet bekend
- *Benodigde tijd* → 1-2 minuten
- *Gebruikershandleiding* → ja, beperkt[4]

7 Normgegevens

- *Uitkomstklassen en normgegevens* →

Tabel 1: Eenzaamheidsschaal indeling in klassen en frequentieverdeling[2]:

Auteurs	Kenmerken van de onderzoekspopulatie	Benaming	Indeling schaal grens	%
Bosma (1988)	Gestratificeerde steekproef	Niet/nauwelijks	0-3	66
12-items schaal	Ouderen 65-75 jaar n=512	Enigszins	4-6	20
		weleenzaam	7-12	14
Kooij (1988) [6]	Ouders in eenoudergezinnen	Niet eenzaam	0-1	29
	n=173	Matig eenzaam	2-6	71
		Erg eenzaam	7-11	
Aben e.a. (1989)	Zelfstandig wonende ouderen	Niet eenzaam	0	36
	65-80 jaar n=344	Matig eenzaam	1-3	33
		Eenzaam	4-7	20
		Zeer eenzaam	8-11	10
Jong de (1999) [3]	Onbekend	Niet eenzaam	0-2	
	Gegevens uit de handleiding	Matige eenzaamheid	3-8	
		Sterke eenzaam	9-10	
		Zeer sterke eenzaamheid	11	

Drie cesuren 3, 9 en 11; 68%= niet eenzaam, 28%=matig eenzaam, 3%= sterk eenzaam, 1%= zeer sterk eenzaam n=3823.[3]

8 Overige gegevens

- Er bestaat ook een 6-item eenzaamheidsschaal.[6]
  Beschikbaar via: https://www.venvn.nl/media/li1lgz5l/eenzaamheidsschaal-6-item-de-jong-gierveld-en-van-tilburg-2008.pdf [Geraadpleegd op: 17 april 2025]
- Er is een gevalideerde vertaalde versie voor gebruik onder oudere Turkse, Marokkaanse en Surinaamse migranten in Nederland.[9]

9 Literatuurlijst

1. de Jong Gierveld J. Personal relationships, social support and loneliness. Journal of social and personal relationships. 1989 May;6(2):197-221.
2. Konig-Zahn C, et al. Het meten van de gezondheidstoestand: beschrijving en evaluatie van vragenlijsten: deel 2 lichamelijke gezondheid, sociale gezondheid. Assen: Van Gorcum; 1994.
3. van Tilburg TG, et al. Cesuurbepaling van de eenzaamheidsschaal. Tijdschrift voor gerontologie en geriatrie. 1999;30:158-163.
4. de Jong Gierveld J, van Tilburg T. Manual of the loneliness scale 1999. Amsterdam: VU University, Faculty of Social Sciences, Department of Sociology.
5. van Tilburg TG, et al. Stability of scale quality under various data collection procedures: a mode comparison on the Jong-Gierveld loneliness scale. International journal of public opinion research. 1991;3(1):69-85.
6. de Jong Gierveld J, van Tilburg T. A six-item scale for overall, emotional and social loneliness: confirmatory tests on survey data. Research on aging. 2006;28:582-598.
7. de Jong Gierveld J, van Tilburg T. De ingekorte schaal voor algemene, emotionele en sociale eenzaamheid. Tijdschrift voor gerontologie en geriatrie. 2008;39:1,4-15.
8. de Jong Gierveld J, van Tilburg T. The De Jong Gierveld short scales for emotional and social loneliness: tested on data from 7 countries in the UN generations and gender surveys. European journal of ageing. 2010;7(2):121-130.
9. Bozkir-Uysal Ö, Fokkema T, MacNeil-Vroomen J, Tilburg van TG, De Rooij SE. Translation and validation of the De Jong Gierveld loneliness scale among older migrants living in the Netherlands. The journals of gerontology, series B, psychological sciences and social sciences, 2017 Jan;72(1):109-119.